

аличі великоплідної Найдьона, Нікітська жовта, Жемчужна, Бархатна, які доцільно залучати до селекційного процесу: - за показником урожайності – Найдьона, Жемчужина; - за показником середньої маси плодів та малою відносною масою кісточки – Бархатна, Найдьона; - за хімічним складом – Нікітська жовта, Найдьона, Жемчужина.

Список використаних літературних джерел

1. Власюк С.Г. Слива і алича. – Київ: Урожай, 1989. -132 с.
2. Павлюк В.В. Алича великоплідна. – Київ: КП „Дім, сад, город“, 2008. – С. 68.
3. Павлюк В.В. Результати вивчення аличі на півночі України //Міжвідомчий тематичний науковий збірник Садівництво. – Київ: Нора-Прінт, 2000. - № 50. – С.113 – 121.
4. Павлюк В.В., Юрченко Т.П., Юрченко В.Г. Оцінка якості плодів аличі // Садівництво. –К.: Фірма «Серж», 2005.-Вип. 57. –С. 406-414.
5. Помология //Под общей редакцией М.В. Андриенко. Киев: Урожай, 1997. Т. 3. 273с.
6. Програма и методика сортоизучения плодовых, ягодных и орехоплодных культур //Под общ. редакцией Г.А.Лобанова. – Мичуринск, 1973. – 491 с.
7. Методика проведення експертизи сортів плодово-ягідних і горіхоплідних культур та винограду //Під загальною редакцією В.В.Волкодава. Офіційний бюлетень. – 232.
8. Шеренговий П. Алыча, достойная похвал / П.Шеренговий, Н.Шевчук // Огородник. – 2008. – С. 20–21.

Аннотація

Галыч Е.В.

Сорта алычи крупноплодной для новейших технологий выращивания та селекции Представлены результаты изучения интродуцированных и отечественных сортов алычи крупноплодной в условиях Правобережной Лесостепи Украины.

Ключевые слова: алыча крупноплодная, урожайность, сорт, селекция

Annotation

Halych O.

Sorts of myrobalan plum large-fruited for the newest technologies of growing and selection

The author presents the results of investigation of the myrobalan plum large-fruited introduced and home cultivars sorts under the conditions of the Ukraine's Right-bank Lisosteppe.

Keywords: myrobalan plum large-fruited, productivity, sort, selection

УДК 631.52.631.23

О. В. ГРИЦАЙ, молодший науковий співробітник
Інституту помології ім. Л.П.Симиренка НААН України

ПРОДУКТИВНІСТЬ МАТОЧНИКА КЛОНОВИХ ПІДЩЕП ЯБЛУНІ ПРИ НОВИХ ТЕХНОЛОГІЯХ ВИРОЩУВАННЯ

В статті висвітлено питання впливу різних схем садіння клонів підщеп яблуні на визрівання відсадків та продуктивність маточника.

Ключові слова: підщепа, яблуня, маточник, короткий цикл

Вступ. Основними компонентами у садівництві є підщепа та сорт. Клонові підщепи в Україні вирощують здебільшого вертикальними, рідше горизонтальними відсадками та іншими способами. При цьому навіть у дослідах одержують 100-150 тис. стандартних підщеп з 1 га і лише в окремих випадках – 300 тис. і більше; у промислових маточниках вихід відсадків здебільшого на 20-60% нижчий [1,4]. Отримати максимальну кількість стандартних відсадків у маточнику можна лише при впровадженні високопродуктивних технологій, які передбачають застосування найбільш ефективних способів розмноження клонів підщеп [2,3]. Вивчення і розробка нових способів та можливостей одержання великої кількості високоякісного підщепного матеріалу у маточнику вегетативно розмножуваних підщеп є актуальними.

Матеріали та методика досліджень. Дослід закладено у 2005 році, об'єктами досліджень при вивченні впливу різних схем садіння на ріст, розвиток і продуктивність відсадків були районовані та перспективні клонові підщепи різної сили росту: карликові – М.9; 62-396, напівкарликові – 54-118. Контрольний варіант - маточник з розміщенням кущів за схемою 1,5 x 0,3 м (22,2 тис.кущ./га), рекомендований для вирощування в Україні.

Дослід мав такі варіанти:

1. Маточник горизонтальних відсадків клонових підщеп за рекомендованою технологією, схема садіння 1,5 x 0,3 м окучування субстратом (контроль).
2. Маточник вертикальних відсадків клонових підщеп за рекомендованою технологією, схема садіння 1,5 x 0,3 м, окучування субстратом (контроль).
3. Маточник вертикальних відсадків клонових підщеп дворічного використання, схема садіння 0,9 x 0,2 м, окучування субстратом.
4. Маточник горизонтальних відсадків клонових підщеп дворічного використання, схема садіння 0,9 x 0,2 м, окучування субстратом.
5. Розмноження клонових підщеп шляхом окулірування їх двома вічками на сіянцях яблуні сорту Антонівка з наступним їх укоріненням (окучування субстратом, схема садіння 0,7 x 0,2 м).
6. Розмноження клонових підщеп шляхом окулірування їх трьома вічками на сіянцях яблуні сорту Антонівка з наступним їх укоріненням (окучування субстратом, схема садіння 0,7 x 0,2 м).
7. Розмноження клонових підщеп шляхом проведення зимового щеплення на сіянцях яблуні сорту Антонівка з наступним їх укоріненням (окучування субстратом, схема садіння 0,7 x 0,2 м).

В дослідженні використовували основні сучасні методики для вивчення клонових підщеп яблуні П.В.Кондратенко, М.О.Бублик (1996), М.В.Андрієнко, І.П.Гулько (1990). Всі агротехнічні заходи в маточнику проводилися згідно рекомендацій по розмноженню підщеп плодкових культур [5, 6, 7].

Результати досліджень. Дослідження впливу різних схем та типів садіння маточника, проведене з районованими та перспективними клоновими підщепами яблуні показало, що пагоноутворювальна спроможність підщеп залежить від біологічних особливостей підщеп і підвищується з загущенням рослин у маточнику та віком рослин. При збільшенні загущення маточних рослин на полі цей показник підвищувався в середньому по всіх варіантах окрім варіантів з окуліруванням та зимовим щепленням, що пояснюється біологічними особливостями сіянців Антонівки – утворення власних пагонів. Основні результати продуктивності маточника клонових підщеп яблуні в залежності від способів розмноження подано в табл. 1.

Переважно у другій декаді серпня, після закінчення активного росту, у пагонів формується верхівкова брунька посилюються процеси визрівання деревини для підготовки до несприятливих умов зимового періоду.

У пагонів, в яких швидше припиняється активний ріст та формується верхівкова брунька, часто відновлюється повторний ріст особливо під час потеплінь в осінній період. Пагони, в яких повільно зупиняється активний ріст, навіть пізно восени мають трав'янисту верхівку. Обидва ці явища є негативними, оскільки, в зимовий період відбувається підмерзання верхівки відсадків, а прищеплений сорт на цих підщепах в саду, поводить ся так само як і підщепа – відбувається явище повторного росту, або затягування вегетації до пізньої осені. Тому визрівання клонових підщеп є необхідним показником для повної характеристики біологічних властивостей підщеп [8, 9].

Результати визначення ступеня визрівання досліджуваних клонових підщеп залежно від схеми садіння подано в таблиці 2.

Низьким ступенем визрівання деревини характеризувалася підщепа М9. Ступінь визрівання знаходиться в межах 3,4-3,9 бала у варіанті. Підщепа 54-118 показала такі результати 4,5-4,8 бали. А найкраще визрівання пагонів виявлено у підщепи 62-396, що знаходилося в межах 4,5-5,0 бала.

Продуктивність маточника клонових підщеп яблуні в залежності від способів розмноження 2009–2010 рр.

№ п/п	Варіанти досліду	Тип підщепи	Ступінь укорінення, бал	Вихід відсадків з 1 погонного метра, шт.	Вихід відсадків з 1 га тис. шт.	Вихід стандартних відсадків з 1 га. тис. шт.	% до контролю
1	2	3	4	5	6	7	8
1	1,5 x 0,3 (к) вертикальний	М-9	3,8	22	244	165,9	100
2	1,5 x 0,3 горизонтальний (к)		3,9	26	288	213,12	118
3	0,9 x 0,2 вертикальний		3,7	31	344	261,4	140,9
4	0,9 x 0,2 горизонтальний		3,9	32	355	255,6	145,4
5	0,7 x 0,2 вічкування 2-ма вічками		3,7	27	266	218,1	109
6	0,7 x 0,2 вічкування 3-ма вічками		3,7	24	299	209,3	122,5
7	0,7 x 0,2 зимове щеплення		3,8	22	244	175,6	100
1	1,5 x 0,3 (к) вертикальний	54-118	3,9	20	222	166,5	100
2	1,5 x 0,3 горизонтальний (к)		3,8	25	277	188,3	124,7
3	0,9 x 0,2 вертикальний		3,9	26	288	187,2	129,7
4	0,9 x 0,2 горизонтальний		4	29	322	244,7	145
5	0,7 x 0,2 вічкування 2-ма вічками		3,7	24	266	186,2	119,8
6	0,7 x 0,2 вічкування 3-ма вічками		3,8	22	244	197,6	109,9
7	0,7 x 0,2 зимове щеплення		3,9	21	233	170,0	104,9
1	1,5 x 0,3 (к) вертикальний	62-396	3,8	21	233	167,7	100
2	1,5 x 0,3 горизонтальний (к)		4,1	25	277	196,6	118,8
3	0,9 x 0,2 вертикальний		4,1	27	299	224,2	128,3
4	0,9 x 0,2 горизонтальний		4,2	28	311	227,0	133,4
5	0,7 x 0,2 вічкування 2-ма вічками		4,1	21	233	181,7	100
6	0,7 x 0,2 вічкування 3-ма вічками		4	22	222	185,4	104,7
7	0,7 x 0,2 зимове щеплення		3,9	23	255	196,3	109,4

Таблиця 2

Ступінь визрівання відсадків, залежно від схеми садіння, бал 2009-2010 рр.

Підщепи	Схеми садіння (м)						
	1,5 x 0,3 вертикальний (к)	1,5 x 0,3 горизонтальний (к)	0,9 x 0,2 вертикальний	0,9 x 0,2 горизонтальний	0,7 x 0,2 вічкування 2-ма вічками	0,7 x 0,2 вічкування 3-ма вічками	0,7 x 0,2 зимове щеплення
М9	4,2	4,0	4,4	4,6	3,9	3,7	3,4
62-396	4,7	4,9	4,9	5,0	4,7	4,5	4,6
54-118	4,6	4,7	4,7	4,8	4,6	4,7	4,5

У варіантах із схемою 0,9 x 0,2 горизонтальний та 0,9 x 0,2 вертикальний спосіб ведення маточника клонових підщеп показники по визріванню перевищили показники контрольних варіантів на 0,3 - 0,6 бала. Найгірше визрівання відсадків виявилось у варіанті розмноження клонових підщеп яблуні шляхом зимового щеплення на сіянцях яблуні за схемою 07 x 02 м. Визрівання відсадків у цьому варіанті було нижче за контроль на 0,4-0,8 бала.

Висновки. У результаті проведених досліджень було виявлено, що при використанні маточників із загущеною схемою посадки найбільший вихід товарних відсадків отримано у варіанті - горизонтальний маточник клонових підщеп яблуні зі схемою розміщення 0,9 x 0,2 м, який становив на підщепі М9 – 255,6 тис. шт/га; на підщепі 54-118 – 244,7 тис. шт/га; та на підщепі 62-396 – 277 тис. шт/га., а ступінь укорінювання відсадків у цьому варіанті також був найвищим, і становив у підщепі М9 – 3,8 бала; у підщепі 54-118 – 4,0 ; а у підщепі 62-396 – 4,2 бала. У варіантах із схемою 0,9 x 0,2 (м) вертикальними та горизонтальними способами ведення був найвищий рівень визрівання відсадків який становив на підщепі М9 – 255,6 тис. шт/га; на підщепі 54-118 – 244,7 тис. шт/га; та на підщепі 62-396 – 277 тис. шт/га., що пояснюється застосуванням інтенсивної технології ведення маточника на фоні високої агротехніки, що у результаті призводить до збільшення виходу кількості стандартних по товщині і по ступеню укорінення відсадків. Це пояснюється ще й тим, що при ущільненій посадці маточника на процеси коренеутворення позитивно впливає затінення окучуючого гребеня субстрату, від чого зменшується перегрів зони коренеутворення.

Список використаних літературних джерел

1. Татаринов А. Н. Садоводство на карликовых подвоях. – К.: Урожай, 1988. – 205 с.
2. Кондратенко П.В. Садівництво. 1997. – вип. 45. – С. 45.
3. Гулько И.П. Испытание клоновых подвоев яблони в маточниках и питомниках в условиях Черкасской области. Автореферат дис. к.с.-х. н. – Мичуринск, 1981. – 27 с.
4. Потапов В.П., Лебедев В.М., Гусев Н.И. Описание и характеристика районированных и перспективных слаборослых подвоев яблони Плодоовощного института им. И.В. Мичурина //Зимостойкие слаборослые клоновые подвои яблони. – Мичуринск, 1990. – С. 6-26.
5. Солдатенко Н.П. Интенсификация производства подвоев яблони //Плодоводство. – Киев, 1986. – Вып. 6. – С. 87-92.
6. Размножения клоновых подвоев яблони: Рекомендации /МСХ СССР. – М., 1979. 13 с.
7. Рекомендації по вирощуванню вегетативних підщеп у господарствах Вінницької області. /Подільська ДСС. – Вінниця, 1976. – 15 с.
8. Кондратенко П.В., Бублик М.О. Методика дослідження з плодовими культурами. – Київ: Аграрна наука, 1996. – 94 с.
9. Barrif V. Intensive Orchard Monagement. Good Fruit Grower., Washington, 2002. – 211 p.

Аннотація

Грицай О.В.

Продуктивность маточника клоновых подвоев яблони при новых технологиях выращивания

В данной статье выражены вопросы влияния разных схем посадки клоновых подвоев яблони на зрелость отводков и продуктивность маточника.

Ключевые слова: подвой, яблоня, маточник, краткий цикл

Annotation

Hrytsay O.

Performance cells of clonal rootstocks of apple trees with new technologies growing

The article highlights the issue of the impact of different planting schemes clonal rootstocks of apple ripening on jiggling and cells of performance.

Keywords: rootstocks, apple, manifold, short cycle

УДК 635. 656: 631.52

М.В. ДЕМИДЮК, молодший науковий співробітник

Інститут кормів та сільського господарства Поділля НААН України

ХАРАКТЕР УСПАДКУВАННЯ ОСНОВНИХ ГОСПОДАРСЬКО-ЦІННИХ ОЗНАК ГІБРИДІВ F₁ ГОРОХУ ПОСІВНОГО

Представлені результати вивчення успадкування гібридів F₁ гороху посівного за ступенем домінування та гетерозису.

Ключові слова: горох, сорти, гібриди, батьківські форми, ступінь домінування, гетерозис, депресія, успадкування

Вступ. Гібридизація дає можливість об'єднати у гібридних нащадків найбільш корисні гени батьківських форм, а також створити нові ознаки та властивості, які виникають внаслідок комплементарної взаємодії генів та докорінно відрізняють гібрид від вихідних батьківських форм.

Вивчення мінливості ознак на основі гібридологічного аналізу дає змогу дати оцінку характеру їх успадкування. Виявлення високого ступеня домінування та гетерозису в гібридів F₁ надає ймовірність очікування в другому поколінні високої частоти трансгресій [1].

Характер успадкування кількісних ознак гороху визначається невеликим числом генів (двома-трьома парами алельних генів), що дозволяє легко комбінувати їх в селекційній роботі з генами інших ознак [2].